

Moestuinen voor meer autonomie van vrouwen

DOEL

Algemeen: de financiële autonomie van vrouwen versterken en welzijn van hun gezinnen vergroten.

Specifiek: het omheinen van elf moestuinen (van 1 ha) van vrouwengroepen in de Guéra.

PROJECTHOUDER

Bisdom Mongo.

ACHTERGROND

Tsjaad

Tsjaad is een arm land in de Sahel. In de Human Development Index van de VN staat het op de 186e plaats van 188 landen in totaal. De bevolking is toegenomen van 7 miljoen in 1992 naar 16 miljoen in 2021. Bijna de helft van de bevolking is jonger dan vijftien jaar. Volgens het Wereld Voedsel Programma van de VN leeft 47% van de bevolking onder de armoedegrens.¹ Dat betekent dat ze leven in een huishouden dat maandelijks niet de 41.330 Fcfa (63 euro) verdient die nodig zijn om alle leden van het gezin voldoende te voeden.

Vrijwel de hele bevolking van Tsjaad is afhankelijk van landbouw en dus van bodemvruchtbaarheid en water. Door bevolkingsgroei en verandering van het klimaat is het steeds belangrijker om het beschikbare water en de grond efficiënt te gebruiken.

Begin 2021 werd Tsjaads president vermoord. Een raad van generaals schoof het parlement opzij en nam de macht over. Die machtswisseling heeft geen directe gevolgen gehad voor het dagelijks leven van de meeste mensen. Maar hun levens zijn wel getekend door een al jaren falende staat.

Guéra

De provincie Guéra ligt zo'n 800 km ten oosten van de hoofdstad. Het grootste deel van de bevolking is islamitisch. Ook hier zijn de belangrijkste bronnen van inkomsten landbouw (sorghum, gierst) en

¹ [Rapport trimestriel de suivi économique PAM, aout 2021.](#)

veeteelt (geiten, schapen, koeien). De grond is redelijk vruchtbaar en landbouw kan veel opleveren, als er voldoende water is. Toch stijgt het percentage van de bevolking dat ondervoed is. Het ligt hier op 18 procent. Dat heeft vooral te maken met gebrek aan water. De regen valt minder regelmatig dan vroeger, korter en heviger. Daarom leggen boeren dammen aan die ervoor zorgen dat regenwater niet met geweld door de streek stroomt en vruchtbare grond mee sleurt, maar in natuurlijke waterreservoirs blijft staan en langzaam in de grond sijpelt. Zo stijgt het grondwaterpeil in de buurt van zulke dammen en dat is belangrijk voor dit project.

“Food insecurity”

Mannen in de Guéra verbouwen het basisvoedsel - sorghum en gierst - en pinda's en sesam voor de markt. Vrouwen helpen daarbij en verbouwen daarnaast kleinschalig en vlakbij huis groenten. In de Guéra was de oogst van 2021 goed, maar **toch krijgen families hier het in 2022 zwaar**. Want in de rest van Tsjaad en in Soedan waren de oogsten slecht, door overstromingen in sommige regio's en droogte in andere. Door het gebrek elders waren de prijzen van sorghum en gierst ook in de Guéra al kort na de oogst hoog en ze lopen verder op tot aan het moment van de nieuwe oogst. In zo'n situatie verkopen veel mannen te veel van hun oogst, om snel cash in handen te hebben. Tegen het einde van het droge seizoen moeten ze dan, om hun gezin te voeden, zelf sorghum of gierst kopen, en dan tegen exorbitante prijzen. Dat is een fenomeen waartegen al jaren gevochten wordt door de organisatie van graanbanken, maar de behoefte – vooral van mannen - aan contant geld wint het vaak van de vooruitziende blik.

Door klimaatverandering zal het probleem van voedselzekerheid op de langere termijn nog urgenter worden.

Vrouwen

Bij alles wat er mis gaat in Tsjaad, is er op één terrein veel vooruitgang geboekt, namelijk de emancipatie van vrouwen. Mannen accepteren tegenwoordig dat vrouwen eigen geld verdienen met werk buitenshuis, op de markt of in een grote moestuin. Vrouwen organiseren zich makkelijker dan vroeger, en ze verdedigen hun belangen beter ten aanzien van familie of lokale autoriteiten.

Dat is ook wel nodig, want ze komen van ver. De rechtspositie van vrouwen is heel zwak en als ze

geen geld hebben telt hun stem bijna nergens.

Geweld tegen vrouwen wordt minder geaccepteerd dan vroeger, maar blijft vaak stuitend. Tegelijk zijn het vrouwen – het verhaal is wel bekend - die de meeste verantwoordelijkheid dragen voor het betalen van schoolgeld en schriften, kleding, voeding, medicijnen voor hun kinderen. Meer inkomen en meer autonomie van vrouwen leidt vanzelf tot meer welzijn voor het hele gezin.

DOELGROEP

In dit project staan vrouwen in het centrum van de ontwikkeling van hun gezin en gemeenschap. Ze zijn georganiseerd in 24 groepen, die elk tussen de 15 en 150 leden tellen. Elke groep – in principe alle volwassen vrouwen van een dorp - heeft een organiserend comité van 3 tot 5 personen. De totale doelgroep bestaat uit ongeveer 2200 vrouwen. Allen zijn getrouwd, de meesten zijn analfabeet.

PROJECT

Sinds twee jaar zijn vrouwen in de hele provincie zich aan het organiseren om grootschaliger en efficiënter groenten te verbouwen. Vrouwengroepen in 24 dorpen hebben van dorpschoufden elk ongeveer 1 hectare grond in bruikleen gekregen.² De ontwikkelingsorganisatie van het bisdom Mongo, AURA, ondersteunt hen sinds 2020, met

1. materialen voor een put (waar nodig),
2. een metalen omheining,
3. trainingen op het gebied van moderne tuinbouwtechnieken; gebruik van bio-pesticide; hygiënisch drogen van groenten als gombo, zuring, pepertjes en Moringa; boekhouding.

Een deel van dat programma is al gerealiseerd, een deel staat voor 2022-2024 op de agenda en daarvoor wordt financiering gezocht.

HAALBAARHEID

Tuinbouw is niet nieuw voor vrouwen in de regio, maar tot nu toe doen ze dat kleinschalig. De haalbaarheid van de huidige aanpak is afhankelijk van water, tijd en de opbrengst van de oogst.

Water

Op alle moestuinterreinen is of komt een waterput. In de buurt van dammen, die ervoor zorgen dat regenwater niet snel wegvloeit, wordt een stijging van het grondwaterpeil gemeten. In de putten daar blijft het water staan gedurende het hele droge seizoen (oktober tot juni). Zonder de putten en dammen zou dit project niet rendabel zijn.

Met voldoende water groeien gewassen erg snel. 6 à 8 weken na het zaaien kan er geoogst worden.

Tijd

Elk groepslid heeft ca 2x6 meter moestuin voor zichzelf. Dat kost elke twee of drie dagen enkele uren werk. Daarnaast werkt elke vrouw een aantal uur per maand op een gezamenlijk deel van de moestuin. Daar is tijd voor. Gewoonlijk werken vrouwen in het droge seizoen als dagloner (hout halen, naar de markt gaan, wassen) voor mensen die meer geld hebben. Daarmee verdienen ze 75

² Landbouwgrond en “wildernis” zijn in Tsjaad in principe geen individueel eigendom, maar grond wordt door een traditionele religieuze autoriteit of een dorpschouf voor gebruik aan mensen toegewezen.

cent (500 Fcfa) per dag. Met de opbrengst van moestuinen verwachten ze meer te verdienen en meer tijd over te houden.

Opbrengst

- De vraag naar groenten is de laatste jaren toegenomen en die ontwikkeling gaat nog verder. Net als elders in de wereld gaat de consumptie van groenten samen met modernisering of de uitbreiding van een meer stedelijke cultuur in de grotere centra. Dat zijn in deze regio plaatsen met grote markten als Mongo, Bitkine en Mangalme.
- Met voldoende water groeien gewassen snel. In de maanden oktober- mei worden gombo, bonen, amouloukiya, sla, zuring, biet, ui, wortel geoogst. Een deel gaat naar de eigen keuken, deel wordt verkocht op markt in eigen dorp of in de buurt.
- De trainingen door medewerkers van het bisdom zijn erop gericht om het aanbod van (gedroogde) groenten wat betreft kwaliteit en presentatie zo goed mogelijk te laten aansluiten op de vraag.
- Voor de meeste producten zijn er geen of weinig kosten voor transport, want de hoeveelheid die vrouwen wekelijks te koop aanbieden nemen ze zelf mee naar de markt.
- Voor tomaten (oogst augustus-oktober) leggen projectmedewerkers contact met grote opkopers die de oogst bij de moestuinen ophalen en naar verder gelegen steden als Oum Hadjer en Abeche brengen. Dat kost geld, maar tomaten leveren ook veel op.
- Er zijn geen kosten voor mest, want daarvoor worden geitenkeutels gebruikt die overal bij elkaar geveegd kunnen worden. Er is geen kunstmest nodig!
- Kosten voor zaaigoed zijn verschillend per gewas. Ze zijn meegenomen in berekeningen die de maandelijkse opbrengst per persoon schatten op **16.000 Fcfa (24 euro)**.

DEELPROJECT

Denkend aan Tsjaad zoekt financiering voor de omheining van elf moestuinen. Metalen omheiningen zijn duur, maar ze zijn nodig om dieren te weren die de planten anders vertrappen of opeten. Door de Guéra trekken nomaden met hun kamelen en koeien, in de droge tijd zuidwaarts, in de regentijd noordwaarts. Schapen en geiten zijn er altijd. Daarvoor is genoeg ruimte, maar beesten dwalen wel eens af, of zoeken naar groen. Doornstruiken houden dieren tegen die niet hongerig zijn, maar kamelen en geiten die in het droge seizoen op zoek zijn naar voedsel eten graag van de vers gekapte doorntakken. Zo maken ze gaten in de omheining, waar koeien en schapen ook doorheen kunnen. Het duurt een paar jaar voordat doorntakken zo hard zijn dat kamelen er niets meer mee kunnen. Bovendien groeien er zelfs minder doorstruiken in de Sahel en wil men er niet te veel van kappen, omdat ze helpen tegen erosie. Wel wordt er een smalle ring van doornstruiken om het hekwerk gelegd om het hekwerk te beschermen tegen hollende kamelen en koeien.

BEGELEIDING

Een begeleider/ “animateur”, afkomstig uit de regio en in dienst van AURA, bezoekt de groepen regelmatig per brommer. Hij adviseert bij en roept zonedig de hulp in van anderen bij problemen van technische, organisatorische of andere aard. De bouw van de omheining wordt op de voet gevolgd door een technicus die vrijwillig werkt voor het bisdom, en iets minder intensief door pater Franco Martellozzo, die sinds 1997 in de Guéra woont en werkt en eindverantwoordelijke is voor dit project.

BUDGET

	Fcfa	Euro
<i>omheining per hectare / één tuin</i>		
16 rollen metaalgaas	960.000	
150 hoekstukken	900.000	
20 zakken cement	230.000	
12 rollen spandraad	84.000	
24 haken	48.000	
1 hek+ draad	85.000	
4 tangen	8.000	
vervoer materialen	100.000	
4 arbeiders/ 15 dagen montage	240.000	
benzine toezicht	<u>50.000</u>	
subtotaal	2.705.000	4.123,74
TOTAAL voor 11 moestuinen:	29.755.000	45.361,00

De eigen bijdrage van de vrouwen bij de aanleg van de moestuinen bestaat uit hard werk, bij 40 tot 45 graden:

1. ontginnen, ploegen en indelen van de grond,
2. graven van een waterput (waarin vervolgens een specialist een binnenput van steen en cement bouwt) op het terrein,
3. graven van gaten waarin de palen van de omheining in cement verankerd worden.

De omheiningen voor de andere 13 moestuinen worden betaald door donateurs in Italië.